

SEGURAMENTE A MAIORÍA DOS LECTORES VIRON ALGUNHA VEZ UN BICHO NEGRO E AMEAZADOR (OS MÁIS ENTEIRADOS QUIZÁIS POIDAN DICIR QUE SE TRATA DE UN COLEÓPTERO), DE COR NEGRA E CON GRANDES E FORTES MANDÍBULAS, QUE NON LLES INSPIROU NINGUNHA TRANQUILIDADE. E PROBABLEMENTE A REACCIÓN DA MAIOR PARTE DA XENTE FOI ESMAGALO .

ASÍ, CANDO UN PASEA POR UNHA ZONA ONDE CONVIVAN AS VACALOURAS E A XENTE NON PODE DEIXAR DE VER CÓMO A ESTRADA ESTÁ REITERADAMENTE DECORADA CON INFORTUNADOS LUCANUS (POIS ESTE É O NOME CIENTÍFICO DA VACALOURA) QUE PERECERON BAIXO DALGÚN ZAPATO VINGADOR.

SEN EMBARGO, O CERTO É QUE O LUCANUS CERVUS É UN SER INOFENSIVO, A NON SER QUE ALGUÉN TEÑA A POUCO PRUDENTE IDEA DE METERLLE O DEDO ENTRE AS PINZAS.

DE LUCANORUM NATURA AUT OLEIRI SILVARUM GLADIATOIRES

Texto e Debuxos por **Andrés Baselga**
MEMBRO DA ASOCIACIÓN BIOTOPO

A vida da vacaloura non podería ser máis pacífica: é un ser tranquilo, vexetariano, quizáis un pouco bruto nos seus amores, amante das fragas limpas...

Así pois, como di o título, imos falar «Sobre a natureza dos Lucanus ou os gladiadores das fragas de Oleiros».

Clasificación

CLASE	Insecta
ORDE	Coleoptera
SUBORDE	Polyphaga
SUPERFAMILIA	Scarabaoidea
FAMILIA	Lucanidae
XENERO	Lucanus
ESPECIE	Lucanus cervus (L.)

Biología

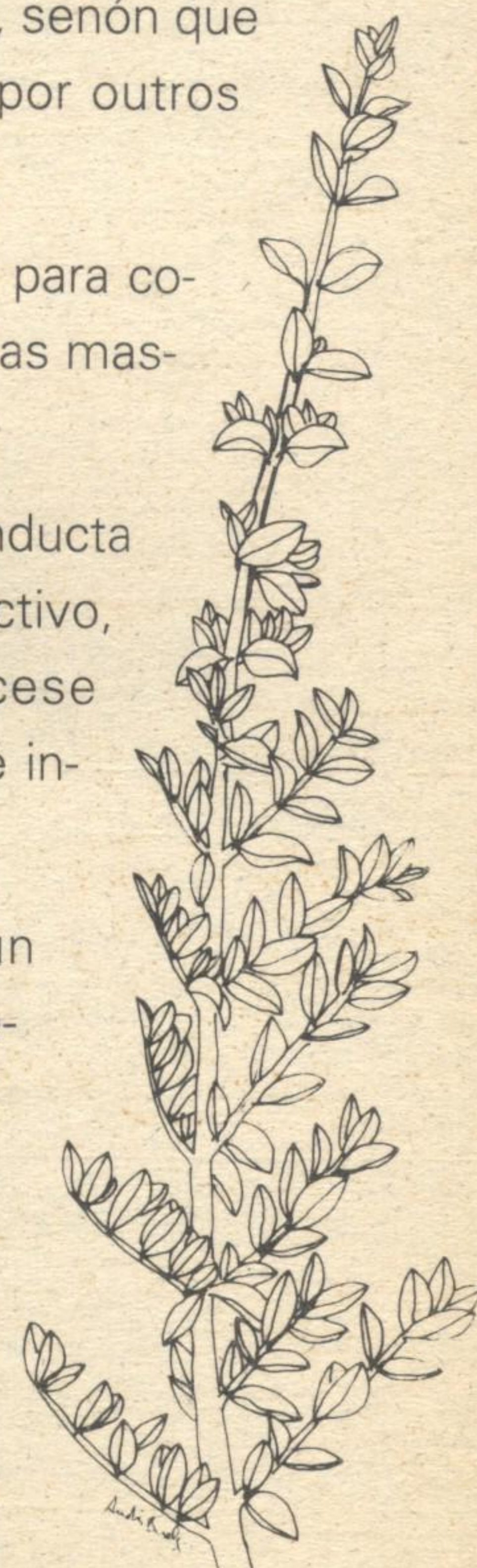
Dada a súa morfoloxía, concretamente as desmesuradas mandíbulas do macho, poderíase pensar, nunha análise precipitada, que o *Lucanus cervus* é unha feroz especie carnívora. Pola contra, as grandes pinzas do macho carecen completamente de función alimenticia (de feito as pequenas mandíbulas da femia poden trabar moito máis fortemente cás do macho).

As vacalouras aliméntanse da savia de diversas árbores caducifolias (especialmente carballos) e, novamente, ó contrario do que se podería crer, non utilizan as súas mandíbulas para perforar a cortiza, senón que aproveitan gretas naturais ou causadas por outros animais.

Pero, se as mandíbulas non lles valen para comer, ¿qué función teñen as enormes pinzas masculinas?

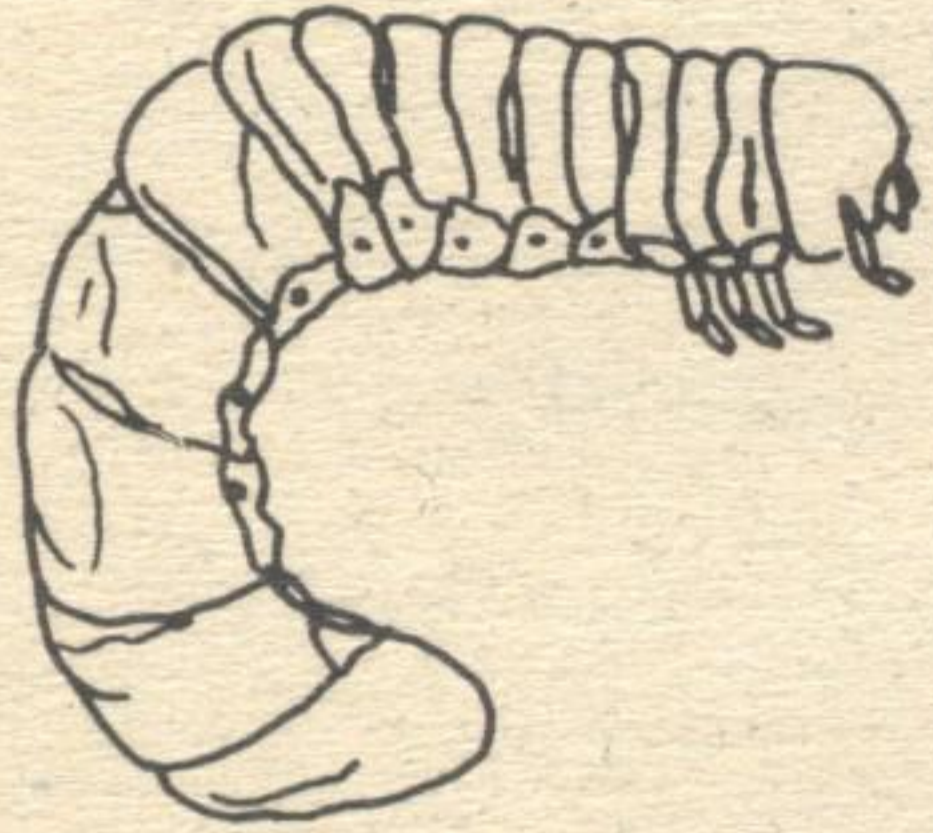
Pois xogan un importante papel na conducta sexual dos Lucanus. No período reproductivo, cando dous machos se atopan, prodúcese unha forte loita, aínda que case sempre é incruenta.

Os dous contendientes colócanse un fronte ó outro subidos a unha póla e quedan parados estudiándose mutuamente. Despois comencan a embestirse e, coa axuda das súas mandíbulas, tentan derribar ó contrario. Finalmente cae ó chan e debe marchar. O vencedor convírtese en dono do territorio, polo que pode acoplarse coas femias que se atopan nel.

Durante a cópula o macho suxeita á femia polo pronoto coas súas pinzas. Despois do emparellamento, a femia colocará os ovos en tocóns ou troncos mortos de árbores frondosas, máis raramente en coníferas. Por isto e polos

seus costumes alimenticios, as vacalouras viven en fragas de caducifolias, especialmente en carballeiras.

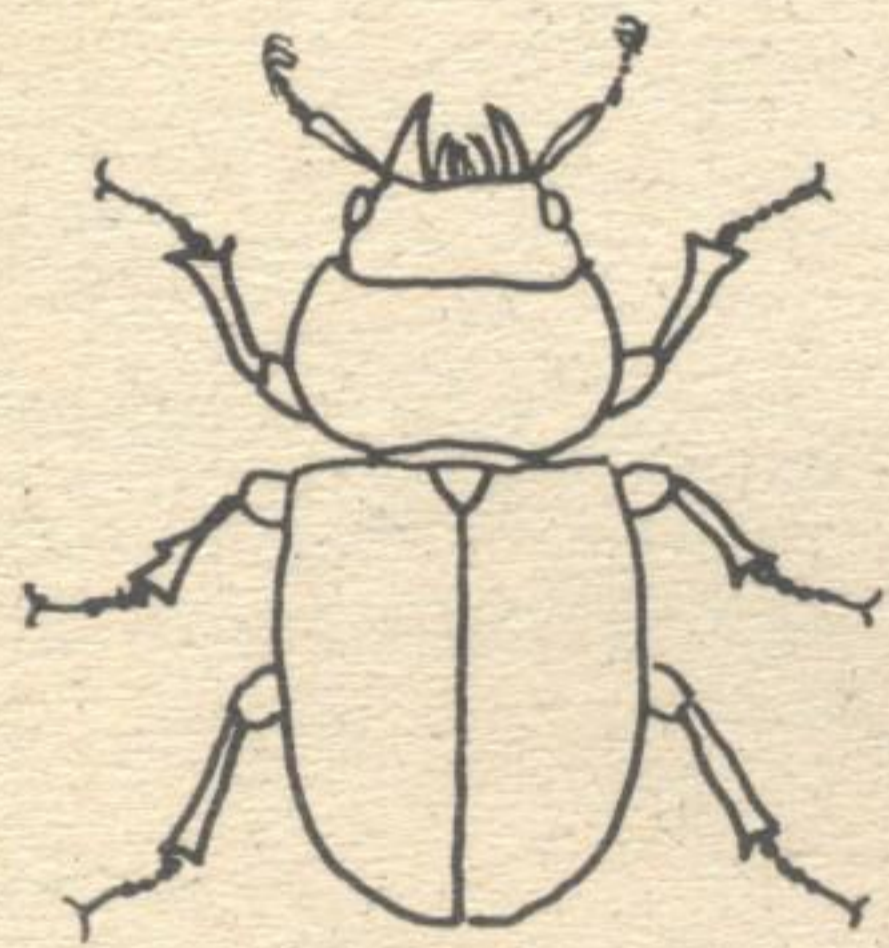

Dos ovos postos na madeira morta nacen as larvas, que teñen un ciclo de desenvolvemento moi longo (polo menos cinco anos). Son xi-

lófagas, é dicir, aliméntanse da madeira, e viven no interior de tortuosas galerías que fan no interior do tronco morto. Esta é unha función ecolóxica moi importante (tamén levada a cabo polos demais lucánidos e outras familias coma os cerambícidos, escolítidos, elatéridos...) xa que degrada a madeira morta, permitindo ás miñocas e outros animais terminar de descompoñer o tronco, puidendo así as bacterias converter a materia orgánica en inorgánica, a cal será de novo utilizada polos vexetais...

Cando as larvas acadan o pleno desenvolvemento trasládanse a rexións periféricas do tocón, xusto debaixo da cortiza, e constrúen unha cámara ovoidal onde terá lugar o paso ó estadio de pupa e posteriormente a transformación en imago.

Dependendo da cantidade de comida que atopará a larva variará o tamaño do escaravello adulto. Así, hai individuos raquíuticos con mandíbulas moi curtas que poden chegar a medir tan só 25 mm. e son denominadas «capreolus», mentres que os exemplares meirandes poden acadar o considerable tamaño de 80 mm.

Os adultos teñen maior actividade ó caer a noite, cando se desprazan dunha árbore a outra, cun vo lento e ruidoso, na procura de comida.

Descrición

Os Lucanus teñen un forte dimorfismo sexual, é dicir, os machos son moi distintos das femias. As diferencias atópanse na parte anterior do corpo, especialmente na cabeza e lixeiramente no pronoto e nas tibias dianteiras.

Os élitros de ambos sexos son moi similares, alongados

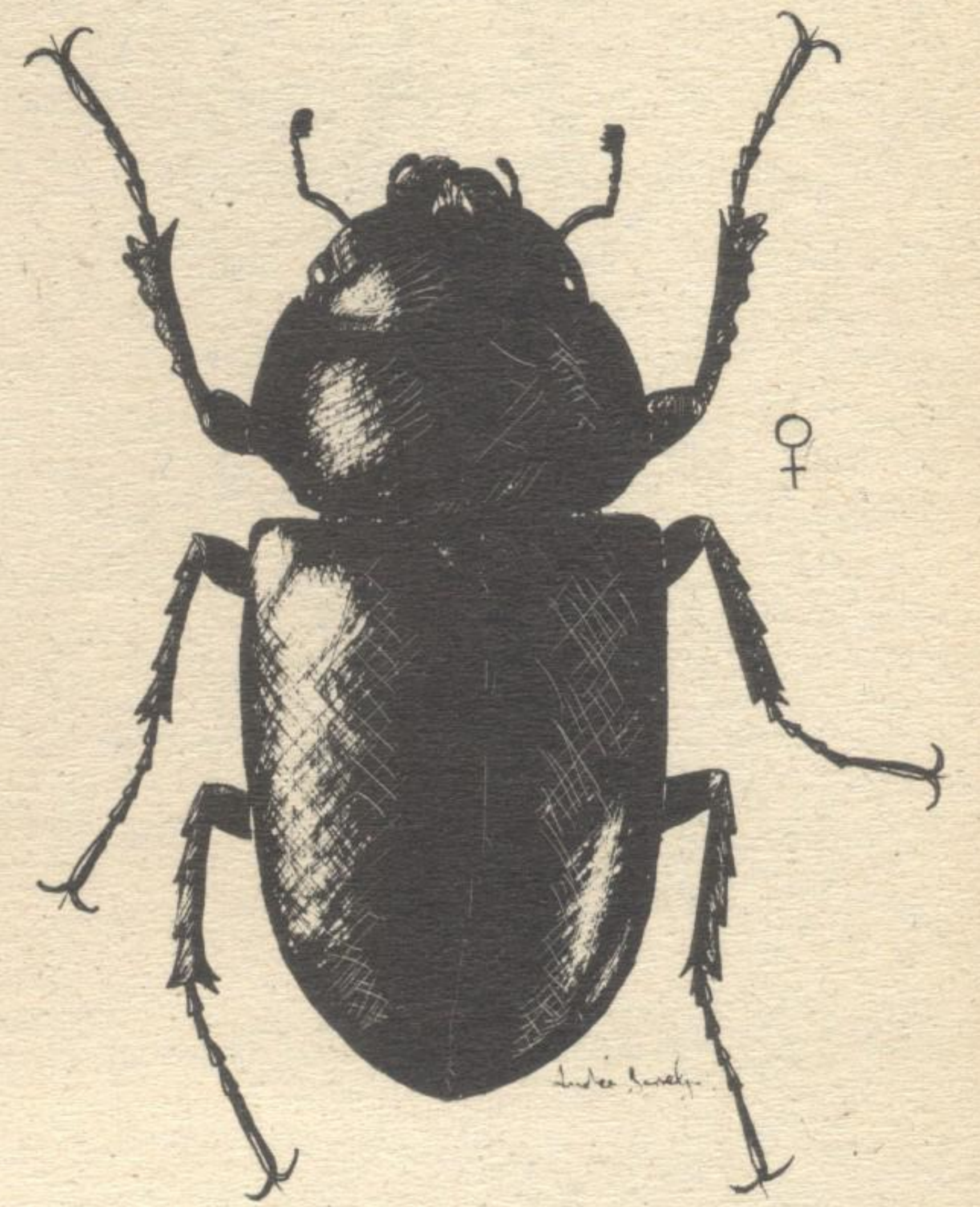
e de cor marrón, en certos casos tirando a negro, cunha punteadura uniforme imperceptible a simple vista. As patas posteriores e medias tampouco presentan diferencias sexuais.

O pronoto é tamén negro brillante, tendo o do macho liñas máis rectas estando neste máis marcada a liña central. As tibias anteriores diferéncianse lixeiramente porque no macho as espiñas do lado exterior están máis marcadas que na femia.

É finalmente na cabeza é onde máis diferencias se atopan: as mandíbulas teñen na femia un desenvolvemento normal, mentres que no macho chegan a ter dimensións desproporcionadas, as antenas e os palpos son moito maiores no macho que na femia e a cabeza ensánchase e ten fortes relieves no macho pero non na femia.

Como última aclaración, remarcar que debido á forte presión á que se ve sometido o hábitat do *Lucanus cervus*, esta especie atópase en perigo polo que *non é recomendable capturar nin matar ningunha inofensiva vacaloura*.

Observádeas en liberdade; é moito máis interesante. ■

Vocabulario

FAMILIA: división que se fai dentro da orde (coleópteros neste caso) para agrupar a grandes rasgos os xéneros de características parecidas. Por exemplo os lucánidos, os escarabeidos, os crisomélidos...

IMAGO: estadio adulto dun insecto, neste caso, o escaravello.

LARVA: estadio dun insecto ó saír do ovo. Por exemplo as eirugas das bolboretas.

ORDE: división que se fai para diferenciar os grandes grupos de insectos: coleópteros (escaravellos), himenópteros (formigas e agellas), hemípteros (chinchas)...

PUPA: estadio intermedio entre a larva e o imago no que o insecto se está a transformar moi profundamente, polo cal a súa actividade exterior é case nula.

XÉNERO: é unha agrupación de especies moi similares.